

Bir yaprak düştü yere

Eylül ayından beri günler kısalıyor, güneş ışınlarının parlaklığı ve sıcaklığı azalıyor. Solgunlaşan günler, sararıp solan ve gönlümüzden de bir şeyler kopararak dökülüp giden yapraklar, grileşen gökyüzünden kaybolup giden kuşlar, serinleyen uzun geceler ayrılık, yalnızlık, ölümü hatırlatır ve bir hüznü kaplar içimizi. Bu yüzden güz ayları, **hazan mevsimi** olarak anılır.

Bu mevsime ait duygular şiirlerde, şarkılarda fazlasıyla yer almıştır:
Sadettin Kaynak’a ait bir hicaz şarkıda ifade edildiği gibi;
“**Enginde yavaş yavaş günün minesini soldu**
Derdim bana arkadaş bugün de akşam oldu”

Teoman Alpay, bir hüzzam şarkısında şöyle sitem eder;
“**Böyle mi esecekti son günümde bu rüzgar**
Bütün kuşlar vefasız mevsim artık sonbahar”

Fehmi Tokay’ın bir şarkısında da benzer duygular dile getirilmiştir;
“**Geçti bahar hazan erdi bu yerde**
Deli gönül yine dertte kederde
Şakıymıyor bülbül artık seherde
Deli gönül yine dertte kederde”

Cemil Meriç, duygular ve kuşlar arasında şöyle bir ilgi kurar: “**Kuşlara benzer duygular.** Nereden gelirler bilinmez; kâh çığlık çığlıktırlar, kâh sesleri işitilmez. **Bağrında güneşler tutuşmuyorsa selamlayıp geçerler seni. Kuşlar soğuk iklimi sevmez.”**

Ahmet Muhip Dıranas, sıcak ve kurak yazın göç etmesiyle yağmurlu günlerin geldiğini bildirir.

Yaz göç ediyor -Ne yazık, yine güz!- Uzak, bilmedik bir ülkeye doğru. Mor dağlarda güneş doğmadan henüz Yağdı bahçeme bir yaprak yağmuru. >	Ekseri sonbahar gecelerinde Sızarken camlardan ince bir yağmur, Düşünürüz, her şey yerli yerinde Ama gözlerimiz niçin doludur?
Bazan ellerinde gümüş bir tasla Ümitler yaklaşır bize, bin nazla, ‘Kapa gözlerini, der, uyu hazla!..’ Sızarken camlardan ince bir yağmur.	

Yahya Kemal, “Mevsimler” şiirinde yaz mevsiminin sona ermesiyle birlikte keder mûsikisinin başladığını ve tenhalaşan sâhillerde hazin günlerin mûsikisinin duyulduğunu ifade eder:

Kopar sonbahar tellerinden, Derinden, derinden, derinden, Biten yazla başlar keder mûsikisi.	Bu sâhillerin her yerinden, Derinden, derinden, derinden, Hazin günlerin derbeder mûsikisi.
---	---

Yine “**Eylül Sonu**” şiirinde ise “Sana dün bir tepeden baktım azîz İstanbul! / Görmedim gezmediğim, sevmediğim hiç bir yer. / Ömrüm oldukça, gönül tahtıma keyfince kurul! / Sâde bir semtini sevmek bile bir ömre değer.” dediği İstanbul’un, Kanlıca semtinden ve ölümden bahseder:

Günler kıaldı. Kanlıca’nın ihtiyarları Bir bir hatırlamakta geçen sonbaharları. >	Yalnız bu semti sevmek için ömrümüz kısa... Yazlar yavaşça bitese, günler kıalmasa...
--	---

Ölmek kaderde var, bize ürküntü vermiyor; Lâkin vatandan ayrılışın ıztrâbı zor.	Hiç dönmemek ölüm gecesinden bu sâhile, Bitmez bir özleyiştir, ölümden beter bile.
--	---

Aynı şekilde “Sonbahar” şiirinde de konu ihtiyarlık ve ölüm üzerinedir:

Fâni ömür biter, bir uzun sonbahâr olur. Yaprak, çiçek ve kuş dağılır, târümâr olur. >	Yazdan kalan ne varsa olurken haşır neşir; Günler hazinleşir, geceler uhrevîleşir;
Teşrinlerin bu hüznü geçer tâ iliklere. Anlar ki yolcu, yol görünür serviliklere.	Yaprak nasıl düşerse akıp kaybolan suya, Rûh öyle yollanır uyanılmaz bir uykuya,
Duymaz bu ânda taş gibi kalbinde bir sızı; Farketmez anne toprak ölüm mâcerâmızı.	

Ziya Osman Saba, kurak ve sıcak yaz sonrası, sonbaharın gelişiyle ilgili şöyle düşünür:

**“İlk yağmur damlası düştü
Kuru yapraklarına güzün.
Ardında kış kıyamet,
Dert, hüznü.”**

Arif Nihat Asya bir rubaisinde şu temennide bulunur:

“Dallar kırıp, ey fırtına, kökler sökme!
Ey dal, çiçek aç önümde... yaprak dökme!
Herşey dokunur, şimdi, bu gurbette bana...
Güz akşamı, çökme, ey gariplik, çökme!”

Güz Şarkısı (*Abdullah Öztemiz Hacütâhiroğlu*)

Yel eser, dalda yeşilden yok eser Sarılaş, döktü som altun sesini Örtülüp bir bir açık pencereler Çekti camlar buğudan perdesini	Tatlı sesden daha çoktur acı ses Mutlu günden daha çoktur tasalı Kendi dünyâsını kurmuş herkes Yaşıyor ömrüne dâir masalı
---	--

***

Dökülen yapraklar, kışın habercisi karayel esintisinin peşisıra sürüklenip gitti... Faruk Nafiz Çamlıbel, “Han Duvarları” şiirinde hanların duvarına yazı yazanlar arasında, aşılmaz dağlar (cibâl) arkasında ulaşılmaz sevgilinin hayaliyle baht rüzgârının önünde kuru yaprak gibi savrulan bir şair arkadaşına rastladığını anlatır:

“Gönlümü çekse de yârin hayâli
Aşmaya kudretim yetmez cibâli
**Yolcuyum bir kuru yaprak misâli
Rüzgârın önüne katılmışım ben”**

Erdem Bayazıt, dökülen yapraklara sosyal bir boyuttan bakar:

**“Güzler bilirim, ülkeme dair
Karşılıksız kalmış bir sevda gibi gelir
Kalakalmış bir kıyıda melûl ve تنها
Kalbim gibi
Kaybolmuş daracık ceplerinde elleri
Titreyen kenar mahalle çocukları
Bir sıcak somun için
Yalın kat bir don için
Dökülürler bulvarlara yapraklar gibi”**

Yahya Akengin “Gelmiş dayanmış kapıma sonbahar” derken, güz mevsiminin hüznünü çocukların gözlerinde gördüğünü ifade etmektedir: “Babaları gurbette çocukların / Gözlerinde gördüm güzü.” Aynı şekilde, “Dağ köylerinde kuşamları noksan çocuklar” için **çaresiz ağlayacak anne gözleri** nedeniyle yüreğinde suçluluk duygusu hissetmekte ve terkedilen sevgililerle ilgili şu tespiti yapmaktadır:

**“Aşktan ihanet görmüş bir genç kızın
Gözlerinde seyrettim eylülü
Dalından düşmüş iki yaprakı
Boşluk kesilmişti evren ansızın”**

***

• **Ekim Düşünceleri** (Basri İmece)

Artık yavaştan kararmaktadır gün Bağlar’a ben düştü, yapraklar üzgün O cömert aydınlıklar akıp gitti Bağ bozumudur gördüğün >	Bulut bulut, yağmur yağmur Hüzün ısrar gözbebeklerimizde O büyümlü yaz günleri gitti Aşk bitti, çiçekler bitti
Tüm şarkılar dondu dudaklarımızda Eskisi gibi mavi değil gökyüzü Ekimle beraber kırıldı kolumuz kanadımız Şimdi duyuyoruz sarı yaprakta hüznü	Gökyüzüne çizdiğimiz resimler yarım kaldı Sustu en güzel yerinde kuşlar Yapraklar bir kırmızı, bir sarı artık Yüzümüzde şaklıyor kırbaç gibi rüzgar
Sokaklar, bulvarlar öylesine ıssız Parklar dolup taşmıyor Bahçeler bozulmuş, kimsesiz Sanki hüznünden bir perde inmekte gözlerimize Kim bizi çağırın oraya öyle sessiz	Eylül, Ekim/bir özlem, bir susuş Alev alev yanan bir kor içimizde Sen ey giderken yuvasını boş bırakan kuş Bilmem bulacak mısın bizi dönüşünde...

***

Her geçen gün yeşil yapraklar hızla sararıp soluyor, yeşilin, sarının ve kırmızının sayısız tonları birbirine karışarak, esen rüzgârla birlikte etrafa savruluyor. Ayla Oral’ın ifade ettiği gibi “bir derin musikiyle uçuşarak” her yere yaprak yağıyor:

Yağmur değil dökülen, sanki yaprak yağıyor; Göklerden küme küme, kucak kucak yağıyor. >	Sarının en parlağı, yeşilin en solgunu Bir derin musikiyle uçuşarak yağıyor.
---	---

Işık bahçelerinde kucaklaşmış yerle gök; Arzular pembe pembe, sıcak sıcak yağıyor.	Sevincin en tatlısı, kederin en incesi Bir duygulu yürekte buluşarak yağıyor.
Kızaran yapraklarla alevlenen özlemler Dallardan gönüllere sağnak sağnak yağıyor.	

Kış kapıda. Sonbaharın son günlerindeyiz. Geceler iyice uzadığı gibi, kara bulutlarla kapalı gündüzler de karanlık nerdeyse. Karayel ve karakış esintilerine direnerek ağaçlarda kalan son yapraklar da düşüyor yere.

Dalın yüksekliğinden Alçaldı birdenbire Bir şey koptu içimden: Bir yaprak düştü yere ! >	Kuru bir kalabalık Dalda arkadaşları Hepsinin bağı yanık, Kimi al, kimi sarı ! >	Bir yaprak düştü yere Arkasından baktılar: Kurumuş gözlerine Bir şebnem yağ taktılar.
Bir yaprak düştü yere, Boylu boyunca, cansız Katıldı son sefere Duygusuz, heyecansız !	Dalın yüksekliğinden Aktı ince bir sızı Bir şey yaktı içimden Dalın sönen yıldızı !	

o **Mevsim Geçiyor** (*Rüstem Akınsu*)

Mevsim geçiyor, kalmadı bir yerde güzellik. Bir ince hüznün sarmada etrafı yavaştan. Rüzgârla demetler gibi savrulan kuşlar, Şaşmazdım eğer aksa bu gün gözyaşı taştan.	Yollar, yapa yalnız dolaşırken ovalarda, Gökler acıyan gözle bakar hâline arzın. El sallayarak, boynu bükülmüş kuru dallar, Etmede vedâ her dökülen yaprağa mahzun.
--	--

o **Has Bahçe** (*faruk Nafiz Çamlıbel*)

Son goncalar döküldü. Sakın gelme bahçene. Kalbinde mevsimin gamı yer tutmasın derim. Yaprakların sürüdüğü atlas ferâcene Nîsan gelince rûhumu ben yaymak isterim.	Kalbinde bahçenin gamı yer tutmasın, bırak; Rûhunda dört fasıl sürüyor bir bahâr, ısın; Sen bir güneşle çerçevelenmiş kadar sıcak, Gün yüzlü, sırma saçlı ve zümrüt bakışlısın!
---	---

o Kalidâsâ'dan:

Bir tekerleğe benzer hayat, Döner döner.. Mutluluk yıldızımız Bir parlar, bir söner.	Dört ayımız kaldı şuracıkta Göz açıp kapayınca kadar geçer. Sonbahar mehtaplarında Hayatın tadını çıkarırız.
---	---

o **Dilek** (*Prof. İbrahim Agâh Çubukçu*)

Sebebini Düşün Biraz

Çiçeklerde olur arı Sebebini düşün biraz Sonbaharda yaprak sarı Sebebini düşün biraz	Çalışıyor her karınca İş yapıyor kararınca Örümcekte sanat ince Sebebini düşün biraz	Tomurcuklar hoşça olur Çiçek ilkin gonca olur Gülde sanat ince olur Sebebini düşün biraz	Yıldız gökte bize çıra Şaşar aklın ersen sırta Bakmak zordur gizli nura Sebebini düşün biraz
---	---	--	---

Kurudan Yeşilin Bitişi Nedir

Evren bir bilmece insan çözemez Göğsümüzde kalbin atışı nedir	Her düzeni kurmuş dört mevsim yürür Türlü türlü meyve dallarda durur
--	--

Nefsimiz bir belâ herkes ezemez
Başımıza dertler katışı nedir

Sonbahar gelince yapraklar kurur
Kurudan yeşilin bitişi nedir

***

Köy yerinde sonbahar, **hasat mevsimidir**. Elma, armut, ayva, üzüm, ceviz gibi meyveler devşirilirdi. Yüksek ceviz ağaçlarından sılıkla vurarak cevizler indirilir, yeşil kabuklarından ayıklanır ve bu kabuklarla yün ve tiftik iplikler koyu kahverengine boyanırdı. Bağ bozumunda toplanarak küfe ve heğlere (özel bir çubuktan sepet örülür, sepetin büyüğüne “tezkire” ve onun büyüğüne “heğ” denirdi ki “küfe”den daha büyüktür) doldurulan üzümler eşeklerle köye taşınırdı.

Köyümüzde iki adet **şirahane** vardı. Buralarda üzümler sıkılarak suyu çıkarılır, büyük leğenlerde kaynatılırdı. Şıra içine beyaz toprak katılıp dinlendirilerek kaynatılırsa tatlı pekmez olur ve reçel gibi tüketilirdi. Toprak katılmadan kaynatılırsa ekşi pekmez olurdu ve şerbet yapılarak yemeklerin yanında içilirdi. Kaynayan pekmeze çizilerek atılan ayvalar, yumuşar ve içine pekmezi emer ve kemali afiyetle yenirdi.

***

“Melâli anlamayan nesle aşına değiliz” (Bekir Fuat)
(Melâl: üzüntü, hüznün, dert)

Havada bulut yok bu ne dumandır
mehlede ölüm yok bu ne şivandır

Ahmet Hâşim'in, “Melâli anlamayan nesle aşına değiliz” cümlesini yeniden okuduğumda bir kez daha derinden sarsıldım.

Melâli yaşamak değil, anlamak. Ne derin bir cümledir bu...

*

Bizlerin fert olarak, toplum olarak neşe içinde geçen günlerimizin sayısı bir elin parmakları kadar azdır. Ancak hüzünden, tarihimizde bizi hüzne boğan olaylardan, anlardan bu kadar bihaber hale düşen bir toplumun olması da çok garip.

Vicdanı ve sızlayan bir kalbi olanların bu çağda, bu yaşananlara hüznülenmemesi yeryüzündeki en büyük günahdır belki de...

Evet, her hüznün kelimesini duyduğumda içimi kaplayan duygu budur.

*

Hüznü aslında ne keder, ne üzüntü, ne de başka bir şey karşılar.

Bazı insanların, bazı şehirlerin üzerinde bir alamet gibi taşıdığı özel bir duygudur o.

Gönlümüzün üzerinde büyüdüğü topraktır o, gönlümüzün anasıdır hüznün.

*

Türkülerimizde hüznü vardır, manilerimizde, masallarımızda hüznün o garip duygusu karşımıza çıkarır.

Gurbete okumaya giden Anadolu çocuklarının gözlerinde gördüğümüz odur.

*

“**Acep şu yerde varm’ola şöyle garip bencileyin**” diyen Yunus’a yakışan da odur.

*

Ela gözlü bir dilbere sevdanın hüznü yakar kimi zaman şairimizi, kimi zaman “**ey sevgili**” diye seslenen şairin dünya sürgünündeki hüznü sarıverir içimizi.

Kimi zaman güz olur sarı yapraklarla üzerimize düşer teker teker.

Kimi zaman bir şairin not defterinden dökülen gözyaşlarıyla ıslanır yüreğimiz.

Kimi zaman Kerbela’da Hüseyini bir sarsıntı olarak yakalar kalbimizi.

Kimi zaman **Çanakkale’de aynalı çarşıda** bağrımızdan vuran bir şarapnel parçasına döner.

*

Halep hüznüdür bizim için... Kırım, Karabağ, Telafer, **Doğu Türkistan hüznüdür.**

Türkiye hüznüdür.

***

- **Hani?** (*Refet Köroğlu*)

Hani güz hasat mevsimindi, Öbek öbek harmanların savrulurdu; Sınırlarda yağızlaşan yüzler Harman ve bağ yerlerinde Bir daha, bir daha kavrulurdu.. Binbir bereket serpilirdi başaklarından; Kuzuların meleşirdi O uçsuz bucaksız otlaklarından.. O toprak, o bereket hani? >	Köylerin kentlerin meydanlarında Düğün, dernek kurulurdu.. Zurnalar çalmır, davullar vurulurdu; Yanık yanık serhat türkülerin söylenirdi.. Demir bilekli pehlivanların Erlük meydanlarında Kıran kırana tutuşurdu.. O düğünler, davullar, pehlivanlar hani?
Hani güz düğün, dernek mevsimindi? Harman sonunda Yiğitler, kızanlar başgöz edilirdi.. Ciritler oynanır, halaylar çekilirdi. Seven gönüller birleşir Yuvalar şenlenirdi.. Sevinç gözyaşı dökülürdü topraklarına.. O mutlu yuvalar hani?	

Harmandan kaldırılan buğdayın büyük kısmı su değirmenlerinde un olarak öğütülürdü. Bir kısmı da bulgur haline getirilmek için “teç” dediğimiz büyük bakır leğenlerde kaynatılır ve kuruması için evlerin toprak damında palalar üzerine serilirdi. Bunlar akşam bir yere toplanır, üzerine yorgan atılarak yatılırdı.

Yattığımız yerden gökyüzünü seyreder, yıldızlara bakar, bazı yıldız kümelerini keşfederdik. Hele bir anda **kayıp giden yıldızları** karmaşık duygular içinde izlerdik. Her yıldız kaydığında, birilerinin de bu dünyadan göçüp gittiği söylenmişti. Mehmet Akif Ersoy, İstiklâl Marşı’mızda halk muhayyilesindeki bu inanca işaret eder:

“**Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!**”

Yurdumuzun üstündeki en son ocak tütüyorsa, orda yaşayan biri var demektir. Öyleyse bu kişiye ait yıldız kayıp gitmemiş olup gökyüzünde parlamaktadır. Ay da gökte mevcut bulunduğuna göre, ay yıldızlı bayrağımız dalgalanmaya devam edecektir. Madem ki bayrak dalgalanmaktadır, onun üzerindeki yıldız -yani milletimizin yıldızı- hep parlayacaktır.

Gönül ikliminizin baharı sona ermesin ve baht yıldızınız hiç sönmesin!